

STUDIJA NACIONALNOG INTEGRITETA BOSNA I HERCEGOVINA

Rezime

Uprkos godinama reformi, veoma opsežnim analizama i milijardama dolara međunarodne pomoći koje su uložene u poslijeratni razvoj Bosne i Hercegovine, zemlja se suočava sa ozbiljnim izazovima korupcije i veoma slabim i nedjelotvornim institucijama koje trebaju da se bore protiv nje.

Ova Studija analizira sve ključne institucije čiji je zadatak borba protiv korupcije, počev od zakonodavne vlasti, izvršne vlasti i pravosuđa, preko glavne revizije, ombudsmena i drugih vladinih agencija do nevladinog sektora, medija i međunarodne zajednice. Istraživanje je ukazalo na niz novousvojenih zakona koji kombinuju dobre prakse iz drugih zemalja, ali i na nedosljedne i slabe mehanizme za implementaciju tih zakona kao i na nedostatak rezultata koji bi ojačali povjerenje javnosti u te institucije.

Uloga međunarodne zajednice odnedavno postaje zabrinjavajuća, jer se institucije sve više oslanjaju na odlučivanje i pomoć izvana, a sve su manje sklone da same preduzmu 'teže' poteze. Pored toga, zemlja je opterećena dubokim podjelama i prevođenjem etničkih kvota u institucionalne okvire, što smanjuje prostor za profesionalno ponašanje, te vrši neizdrživ pritisak na budžet države. Međunarodna administracija stoga mora hitno predstaviti svoju strategiju izlaska iz zemlje i započeti energičan prijenos vlasti na domaće, tj. državne institucije. Istovremeno je zbog jake decentralizacije zemlje potrebno strogo se pridržavati principa supsidijarnosti, kojim se rukovodi i Evropska Unija.

Zemlji nedostaje detaljna strategija za borbu protiv korupcije koja bi ponudila ne samo spisak zakona koje treba usvojiti, nego i zadatke pojedinih institucija, vremenske rokove, ciljeve, kao i mjerljive i provjerljive indikatore. Neke državne i entitetske institucije su već demonstrirale odlučnost u tom pravcu i naišle na podršku šire javnosti. Studija bilježi napore Glavnih revizora, Ombudsmena i nekolicine ostalih aktera, ali i daje određene preporuke za poboljšanje njihovog rada i djelovanja. Od vitalnog je značaja da takve agencije predstave svoj rad u svjetlu poboljšanja koja su nastala kao rezultat njihovih intervencija. Njihova vidljivost i saradnja sa drugim

stubovima integriteta, tj. institucijama sistema mora biti poboljšana, za što je potrebno obezbjediti opsežniju obuku ključnih aktera. Dobre prakse iz drugih zemalja, studijska putovanja u inostranstvo i sl. ostavili su, izgleda, trajan utisak na vođe institucija, a iskustva susjednih zemalja koje su u procesu pristupanja članstvu EU čine se najpogodnijima za repliciranje u BiH.

Potrebno je mnogo više reformi temeljnih institucija, kao što su pravosuđe, tužilaštvo i policija. Trenutne reforme su i dalje u izvjesnoj mjeri nepredvidive, što zbog nedostatka raspoloživih kvalitetnih kadrova sa visokim stepenom integriteta, što zbog sistema koji se uvodi u BiH, a koji nema istorijskog presedana. To će pomoći ispunjenju ključnih uslova za prijenos ovlaštenja sa međunarodnih administratora na domaće vlasti.

Izvjestan broj zakona od vitalnog značaja je još uvijek u fazi izrade, a njihovo usvajanje predugo traje. To uključuje i reformu javnih nabavki i poreskog sistema, koje bi trebalo da imaju pozitivan uticaj na upravljanje javnim finansijama.

Zemlja je i pored svega toga postigla izvjestan napredak, koji se više počinje opažati spolja (npr. kroz Indeks percepcije korupcije kojeg mjeri Transparency International), nego unutar same države. Istraživanja percepcije korupcije koja je sproveo TI BiH su nedavno ukazala na sve manju spremnost građana da nude mito i, u vezi sa tim, na smanjenu tendenciju da se mito zahtjeva u javnim institucijama, dok neke službe čak bilježe povećanu stopu povjerenja javnosti.¹